

FİKİRLER

CİLT: 3

30 İKİNCİ KÂNUN 1930

SAYI: 49

Musahabe

ÇOK OKUMAK

Bu serlavhanın altında « çok okumak mı iyidir, az okumak mı iyidir? » gibi avamca bir suale cevap verecek değilim. Maksadım okumanın yalnız çokluğunu, yalnız kemiyetini ölçü olarak kullanan telakkilere karşı yazmaktır. Evvelâ şunu ehemmiyetle işaret etmeliyim ki malûmatın, görgünün çokluğu kadar akıl hayatımız için mühim bir sermaye ve azık olmaz; yalnız bir şartla: Bu unsurlar beynimizin dokumasına karışmalıdır...¹

En ameli en ziyade müşahedeye muhtaç olan tetkiklerde bile bu böyledir. Meslâ tarih, etnoğrafya, nebatların ve hayvanların yalnız

tavsifini yapan morfoloçya bahisleri de böyledir. Bu bahisler tabiatın kanunlarını arayıp bulmak vazifesini taşımadıkları halde bir arsit ve bir müdekkik ve bir tesbit edici mevkiindeki en ameli bir tefekkürdür, çünkü bir hüküm ve muhakeme hissesi vardır. Kaldıki biyoloçya, pisikoloçya ve sosyoloçya gibi sırf tefekküre, yani mukayese ve istidlâle istinat eden ilim şubeleri. Bunlar doğrudan doğruya tefekkür mevzularıdır. Yalnız çok okuyan hatta okuduğunu iyice hazmeden ve böylece muhtelif mes'elelerden bahsedilen bir içtimaiyatçı farzediniz, böyle bir zatin ne ilmi bir kıymeti ne de ilmi bir

rolü olamaz. İlimden felsefeye geçelim, aynı vaziyettir. Felsefe hayat yahut tekâmül dediğimiz hiç sade olmıyan, daima karışık olan hakikat karşısında insanın usulü dairesinde düşünmesidir. Böyle olduğuna göre zekâ, kalp irade, vicdan, mefkûre, terakki gibi aynı hayatın tecellileri hakkında yalnız başkalarını nakleden fakat felsefesi yahut felsefe görüşü olmıyan bir « çok okumuşun » kıymeti ne olabilir?..

İstanbul darülfünunu
müderrislerinden

İsmail Hakkı

EDEBİYAT

Fakat yerli malı edebiyatı

— Türkocakları merkezi hey'tine —

Avrupa tarihinde Rönesansı tekvin eden espabın en mühimmi Skolastik idarenin yıkılarak malûmatı beşeriyenin serbest ve tabii bir surette inkişafa yol bulmuş olmasıdır. Bu noktai azimetten başhyan hareketlerdir ki asırların teakübü ile bugünkü Avrupa medeniyet ve sanayiine peyveste olmuştur.

Milli hayatımızda buna çok benzeyen takallübat ile Türk iktisadiyatı ve tahsisen Türk sanayii beş sene evveline nazaran bugün terakki ve tekâmül eseri kaydetmektedir. Bu işlerin Akademik aksamı ile iştigâl etmek ihtisas erbabına âit olsabile; Türk iktisadiyatını yakinen alâkadar eden Türk sanayii mahsûlâtının Türk vatandaşları tarafından tercihan istimâli keyfiyeti, bütün vatandaşlar tarafından milli bir vazife ve esas bir umde haline gelinciye kadar bununla bilâfasıla iştigâl etmek münevverlerin ve mütefekkirlerin en başlı bir vazifesi olmağa layıktır. İdhalâtımızın ihracatımızdan senevi 30—40—50 milyon lira gibi büyük bir farkla fazla olması ve her sene aynı halin devamının tevlit ettiği hayat pahalılığı, iktisadi buhran, içtimai sefalet ve bunların netayici; bütün Türk vatandaşlarını bihuzur

etmekte olduğu gibi milli servetimizin her sene azalmakta devam etmesi de iktisadi bir tehlike teşkil etmektedir. Şunu da ilâve etmek lâzım gelir ki; bu hâl istihsâl amili olan zirai faaliyetler üzerine de fena tesirler yapmaktadır.

Eğer bu hâller; idhalât miktarını ihracat miktarına indirmekle kabil olacaksa bütün Türk faaliyeti fikriyesini derhal seferber kılmaktan ve şair, edip, muharrir ve mütefekkir bütün unsurların faaliyetini bu noktaya tevcih ve teksif etmekten ve bir kelime ile (Yerli malı edebiyatı) ihdas etmekten ve bu maksatla umumî bir hareket uyandırmaktan daha lâzım ve âcil bir vazife yok demektir.

İçimizde vatandaşlar varki; dört sene evvel 100 lira aylık alırken bu para her sene kıymeti iştiraiyesinden yüzde on kaybederek şimdi 60 lira olmuştur. Esnaf ve tüccarlar var ki; ayda yüz lira kazanırken hayat pahalılığı sebebiyle sattığı malın kıymetini artırmak mecburiyetinde kalmasından dolayı satışı azalmış ve kazancı 60 liraya düşmüştür. Âileler var ki; az kazangla hayata yetişemiyerek ahlâki kıymetlerinden çoğunu kaybetmiştir. Milletin ümidi istikbali olan çocuklar var ki;

tahsil yolunu terketmiştir. Tüccarlar var ki; intihar etmiş, zenginler var ki; namusunu kaybetmemsk endişesiyle senerdenberi uykusunu feda etmiştir.

Bu manzara karşısında bu günkü Türk şiirinin ve Türk edebiyatının mevzuları (Ebri semenfam) veyahut (Aşkı nagâm) olmaktan çıkmalıdır.

Bugünkü Türk; asırlardanberi ellerini ve ayaklarını bağlayan binbir türlü zincirleri bir hamlede kırıp atan, hayat hakkını kazanmak için içindeki ve dışındaki sayısız düşmanları kırıp ezen Türk; hakiki hayatını ve hayatının zevklerini ve ızdıraplarını terennüm eden şiir ve edebiyatı bekliyor.

İzmir çarşılarında, mağazalarında, bankalarında akşama kadar çalışarak koltuğunda yavrularına sıcak ekmek taşıyan Türk kadınlarının tahassüsâtı, (Pol e Virjini) romanında (Virjini) in (Pol) e naklettiği tahassüsattan çok daha hayati ve hakikidir.

Kezalik günde on sekiz saat çalıştığı halde evlâtlarının ihtiyacına yetişemiyen ve bunu göre göre nagâm hayatına lânet eden babaların elemeleri veyahut vaktiyle zengin iken şimdi fakir düşen âilelerin genç kızlarının bin bir ihtiyaç karşısındaki gönül

acıları (Ladam o Kamelya) romanındaki (Marğarit) in aşkı nagâmından daha hayati ve hakikidir.

Bugünün şiiri ve edebiyatı; bugünkü hayat zorluklarını mutlaka yenmeğe azmetmiş bulunan aziz Türkün tahassüsâtını terennüm etmelidir. Bize yeni bir edebiyat, (Yerli malları edebiyatı) lâzımdır. Bir edebiyat ki; gökteki bulutlarla yıldızları değil; hayatın kazandırıcı evsafını bize terennüm eden, milli sanayii koruyan, Türk vatandaşların sayine ve seadetine rehber olan ve nihayet Türkün elinin emeği ve alınının teriyle meydana gelen yerli mallarını yabancıların vatan yıkıcı mallarının yerine ikame ettiren, milli, amma hakikaten milli bir edebiyat, (Yerli malları edebiyatı) lâzımdır. (Biz sabah isteriz sabah, o uzun) (Geceler naimine hayrolsun)

Kayyumzade
Dr. Suat

Avrupa malı kullanana

Yumuşak yakaların okşuyorken enseni
Kızıl bir kâbus gibi sarıyor bu gün beni
İsterlin fiatları... İsterlin fiatları...

Kurtarmak istiyorsan beni bu cendereden
At, boynunda kızıl bir lâlâ gibi yereden,
İpek kıravatlari.. İpek kıravatlari...

Bu milliyet borcunu tatmamışsa benliğin,
Feragatla bir defa yerli malından giyin
Bak o zaman içinden ne sevinç duyacaksın...

Bu duyduğun sevince her gün bir parça ekle
Nihayet bir gün bütün yerli malı giymekle
Esaret zincirlerinden yurdu koruyacaksın...

Irfan Konur
Topçuoğlu

CANAVAR

Dün etine susayan muhteris bir ylandı,
Bu günse asabında bin kıvılcımla yandı;
Seni boğmak istiyen o yabancı kumaşlar.

Varsun mantolarını beğenmesinler varsın,
Sen kendi kumaşınla illeri kul yaparsın
Çünkü damarlarında baş eğdiren bir kan var...

Çekilecek bir silâh bulunmaz artık kında
Tabiattan renk alan kızıl dudaklarında,
İblis kahkahasıyla yer edemez boyalar,

Bak krepler önünde; kokan bir leş yığını,
Bıraka ki toplansınlar dökener artığını;
Doymuyan her bir köpek kabını böyle yalar...

Ferit Ragıp
HaznedarOğlu

Alfabesiz Mektep

İlk bakışta serlavhayı görecek meslektaşlarımızın bir az hayrete düşeceklerini tahmin ediyor ve kendilerine tamamen hak veriyorum. Çünkü bir iki sene içinde yüze yakın alfabe çıktığını, Darülfünun müderrislerinden mizah muharrirlerine kadar her eli kalem tutanın alfabe mutahssısı olduğunu, tabilerin alfabelerini sene başına yetiştirmek kaygısıyla birbirlerini atlatmağa çalıştıklarını, ve nihayet asıl birinci sınıf hocalarımızın da iki ayda alfabeği bitirip kiraeti söktürecekleri diye yarış ettiklerini görenler ve duyanlar için alfabesiz mektep! işareti hayretle karşılanacak, vaziyeti inkâr eden, aksine ve ihtilâlcî bir teklif olur.

Hakikatte de öyledir. Fakat ne zararı var! Saltanat yerine Demokrasi ve Cumhuriyet, Teokrasi yerine Lâyet devlet, hiç hatıra gelmeyen beynelmîlî serpuş ve nihayet yeni harfler, daha azmı revlisyonerdir! Bu kıymetleri benimseyen biri sıfatıyla söyleyelim ki: bu istikametteki hareketlerin — bizzat inkılâbı beslemek için — Maarîf sahasındaki akislerini takip etmenin zamanı çoktan gelmiştir. Ve buna, ta ilk mektepten, ilk sınıftan ve ilk dersten başlamak lâzımdır.

Alfabesiz mektep teklifi, 1926 inkılâbıyla kabul edilen yeni müfredat programlarının rolundan doğuyor. Bili-

yoruz ki yeni programın istinat noktaları; toplu tedris, iş prensibi ve yakın yurttan hareket esasıdır. Her şeyden evvel toplu tedris mefhumu müstakil ve sistematik bir alfabe dersinin kabnlüne manidir. Çünkü toplu tedriste ve bilhassa ilk sınıfta müstakil dersler yoktur. Burada, çocuğu en yakından alâka-

dar eden ve inkişafına yaran hayat sahalarında ve bütün faaliyet içinde öğrenmek ve bu sayede büyümek mevzubahstir. Daha sonra, ikide birde tekrar ededurduğumuz, iş prensibi de çocuğa mektebe gelir gelmez: »

Alfabe kitabı alacaksınız! ve şu harfleri belleyeceksiniz! demekten bizi meneder. İş

ARKADAŞ

Arkadaş dikkatle bak tam bir uçurumdasın,
Adımların kısalsın yol yakinken geri dön!
Dinecek bu akınla bilki arkadaş yasın,
Yol yakinken geri dön adımların kısalsın...

Asırları eriten o kudret varken sende..
Okunur bu akında arkadaş abidende!..

Ne yapman, ne yapmadın,
Bir gün zulme tapmadın..
Tapma haydi buna da!
Diz çökmüşken önünde bora da: fırtına da..
Kaç kâinat batacak sen bak bu fırtınadal..

Saltanatlar, saraylar çöktüverdi sesinden,
Altı asrın zulmeti can verdi gündüzündel!
Tutuştı yıldırımlar, şimşekler nefesinden,
Yer etti inkılâbın alevleri yüzündel..

Arkadaş sen bir Türksen Türk zevkini taşırsın..
Şaşanlar şaşırınlar biraz daha şışırsın!..

Yaptırma sen kendin yap,
Kendi yaptığına tap..
Kullanma el malını!
Asırları eriten o kudret varken sende..
Okunur bu akında arkadaş abidende!..

20-12-1929 İzmir

Vehbi Cem

mektebinin, teklif edeceği faaliyet, çocuğun alâkasını ve ihtiyacını karşılayan bir faaliyet

Çocuk bu ilk günlerde eve, sokağa, kirlere ait gördüklerini ve duyduklarını söylemek, hikâye etmek, oynamak, ellerini ve hasselerini işletmek ihtiyacıyla müteharriktir. Ve onu bu çağda inkişaf ettirecek hareketler ve faaliyetler bu cinsten olanlardır. Halbuki, mektebe girer girmez karşısına çıkan yabancı âlemin, ilk kapusunu alfabe dersi ve alfabe kitabı açıyor.

Maksadımız terbiye değil, sadece okumayı ve yazmayı öğretmek bile olsa, düşünmeliki bizzat bu hedef içinde hemen ilk derste alfabeği kullanmak değil bilâkis, bir müddet oyunlar, şarkılar, hikâyeler, masallar, resimler ve müşahedelerle meşgul olmak daha emin yoldur. Çünkü yapılan tecrübelerle anlaşılmuştur ki iyi okumanın ilk şartı, iyi konuşmaktır. Binaenaleyh çocuğun okutmadan evvel iyi konuşmasını temin edecek, musahabe temrinlerinden, serbest hikâye anlatmaktan başlamalı ve temiz sesleri bu faaliyetlerden ve şarkılardan çıkarmak daha tabiidir. Keza harflerin, hemen yazılmasını öğretmekden, evvel emirde çocuğun elini ve parmaklarını çizgiler ve resimlerle bu şekilleri yazabilmeğe hazırlamak, bizzat işlek ve seri bir yazı kabiliyetine varmak için de daha kısa yoldur. İlk haftalarda hatta ilk üç

ayda doğrudan doğruya harfleri değil belki müşahede mevzuatının karğacak burğacak da olsa, resimlerini yaptırmağa ve haflerin yazısını bunlardan çıkarmağa çalışırken, eu tabii yolda yürüdüğümüzü fark etmek güç olmayacaktır. Bilfarz musahabede geçecek bir yangın veya bir vapur dumanının halkaları, çocuğun ileride yazacağı bir (O) için hazırlık olacak ve bu sayede çocuk müşahedelerini en tabii bir lisanla tespit etmek kabiliyetinden başka, bizzat o harfleri çok kolay ve işlek yazmak mümasesini de elde etmiş olacaktır. Bu faaliyetin, ta ilk derste bütün yeniliklerine rağmen alfabeği iki büklüm hecelemeden ve kopya etmekten ne kadar daha cazip olacağını ispate kalkışmağa bile lüzum var mıdır? Hem esasen beşerin takip ettiği tekâmül yolu da, yazıdan evvel, resmin geldiğini göstermiyormu? Meşhur ruhiyatçı (Wundt) un (Milletler ruhiyatı) adlı dört büyük ciltten müteşekkil büyük eserinin lisana ayırdığı faslında, bir mukdar deriye mukabil silâh mübadelesi teklifini basit çizgilerle ifade eden bir tiearet mektubu, yine Totemi balık olan bir (klan) ile Totemi kartal olan bir klanın münasebetini gösteren siyasi bir mektup vardır. Bu vesikalar, daha sonra Hiheroğlif, ilk yazı içinde resmin daha tabii ve aaha evvel bir yazı olduğunu gösterir. Hakikatde ilk sınıf çocuğu nazarında köy-

lünün takririnde olduğu gibi öküzü yazabilen değil; öküzün resmini yapabilen âlimdir. Onun için konuşan elin ve aalemum faaliyetin en mühim ihtiyaç ve tekâmül vasıtası olduğunu kabul eden genç hocalar alfabeği hemen ilk derste değil belki bir müddet tahtada ve defterlerinde mümarese yaptıktan sonra çocuğa vermekte daha çok faide buluyorlar. Ve yeni iş mekteplerinde alfabe tedrisatını altı ay hatta çezri düşünenler bir sene sonrayabıra kıyorlar.

Eminimki, çocuk hemen ilk gün değilde bir iki ay sonra alfabeği alınca; daha heyecanla karıştıracak ve okumak hevesini ve kabiliyetini eski mümaseselerde bir az almış olacağı için kitabada kendini daha çok verecektir. Demek oluyorki, artık ben alfabe kitaplarını mektep açılmadan temin ettim ve çocuklarımı iki ayda su gibi okuyacak hale getirdim diye öğünmek manasızdır. İlâve edelim, ki dediğimiz tarzda güzel konuşturmak ve muhtelif çizgiler ve resimlerle yazı kabiliyetini hazırlamakla meşgul olanlar, muntazam alfabe tedrisatına geç bile başlasalar, sene sonunda kat edecekleri yol, hemen ilk derste okumaya başlayanlardan daha kısa ve bilhassa daha emniyetsiz olmayacaktır. Mualimlerimiz — iyi söylüyor sunuz ama, bu müadet zarfında çocukları ne ile meşgul edelim — diyebilirler. Halbuki, ev, sokak, kirlar, mektep ve bu sahaların bütün muhtevası ve hatıratı ve bunların

ÇOCUKLARIN DİKKATLARINI NASIL TERBİYE EDEBİLİRİZ?

muhtelif vasıtalarla ifadesi, günlerce, hatta aylarca çocukları meşgul etmeğe kâfi gelmezmi zan edersiniz? Unutmayalım ki, yeni prensiplerin en mühim parulası çok mevzu, az kuvvet değil, belki (Ker şe nşitâyner) in iş mektebi tarifinde verdiği formüle göre az mevzudan, çok kuvvet istihsâl etmektir.

Daha sonra, yakın yurttan hareket etmek esası da, bugünkü alfabelerin mektepten tardını emreder. İlk mektep ve bilhassa ilk sınıf çocuğunun hüviyeti, üzeinde yakın yurdun ne büyük tesiri ve nufuzu vardır. Halbuki eldeki alfabelerin hemen hiç birinin mahalli bir kıymeti veya yakın yurt ile bir münasebeti yoktur. Bu noktadan kelimelerin intihabında cümlelerin veya fıkraların tertibinde hiç bir yakışıklık yoktur. En güzel zan ettiklerimizden renkli resimlerinin hiç birisi bu muhitten değildir. Ve sanki Türk çocuğunun alfabesi, matbaacılarımızın Fransız veya Alman alfabelerinin tıpkısını basup basamıyacaklarını t e c r ü b e etmeğe yarayan bir ölçü imiş gibi bunların resimlerine ve renklerine varuncaya kadar birer kopyalarını nakl ve nihayet çocuğu mütehayyir etmekten ileri gidememiştir.

Zannedirim ki, sadece alfabeleri değil, kraet kitaplarını da mahallileştirmek ve yakın yurdun manzarasını buralara aks ettirmek, bizzat memleketi tanımak ve sevdirmek, halkçılığı esasından anlamak ve anlatmak için de

lâzımdır. Yazık, ki ilk mektep kitapçılığımızın bu tarafı halâ acı, acı sırtıtmaktadır!

Bundan bir kaç ay evvel, yakın bir arkadaşım ve meslektaşım, vaktiyle beraber tahsil ettiği bir Alman mualliminden yeni alfabeler sipariş etmişti. Gelecek kitapları ve bu husustaki yeni matûmatı onun kadar den de merakla bekliyordum. Nihayet çok geçmeden bir gün postadan çıka, çıka cebe sıgacak kadar mini, mini bir paket çıktı. Genç Alman muallimi, tahsil arkadaşı meslekdaşıma:

— İşte, sana « talebemle yaptığım alfabem! » diye çocuklarıyla sınıfta yaptığı alfabeyi göndermişti.

Küçük bir bakkal defteri hacminde yuz paralık kıymeti bile olmıyan bu alfabecik, ihtiva ettiği yazıları ile, çocuk dünyasını aksettiren çizgili resimleriyle, hikâyeleri, manzume ve şarkıları ile baştan nihayete kadar çocukların ve mualliminin müşterek esri idi. Onların öz malı idi. Ve bu haysiyetle ne kadar ölçüsüz bir kıymeti vardı. Zannedirim ki bu alfabecik, birinci sınıf muallimlerimize bu dersleri nasıl okutmak lâzımlı geleceğini ve en iyi alfabenin hangisi olduğunu gösteren canlı bir misâl olarak göz önünde tutulmaya değer.

Yeni programın prensipleri karşısında yukarıdanberi izahına çalıştığımız bu fikir ve şu misâl; belki değil, muhakkak, ki Maarifperver Babîlî tabilerinin! ve alfabe mutahasssılarımızın! dağar-

cıklarını şimdiye kadar olduğu gibi şişirmeyecektir. Ve alfabe san'atkarlarımız! Tayyare piyankosu rüyası ile bir kaç gecede alfabe yazmak hursunu artık kendilerinde duymaz olacaklar veya bin türlü tazyik veya hulullerle talim ve terbiye dairesinin kapularını aşındırmağa lüzum görmeyeceklerdir.

Fakat ne beis var! Varsın bu el çabukluğu marifet nev'inden alfabeler eksik olsun! Varsın çocuk kitabı patronlarını, ilk mektep mütezimlerinin talii bundan böyle açılmaz olsun! Sadece bir yol çocuğun tabii inkişaf uolu kapanmasın! Onun için bu yolun idealist amelelerini ve muhafızlarını, ilk mektebin ve ilk sınıfların genç fikirli hocalarını mücadele sahnesine davet ediyor ve göğüslerini (yaşasın alfabesiz mektep) lavhasıyla zırlamağa davet ediyorum. Çocuk kitabı yazacak mutahasssısını kiramada âcizane şu tavsiyede bulunuyorum:

(Her şeyden evvel, çocukla düşüp kalkmanın, onu tanımanın ve onun haklarına hürmet etmenin yolunu öğrenin! bir az meslek kitabı karıştırın ve lecrübelerinizi çocuklarla yapmağa tenezzül buyurun!)

İstanbul erkek muallim mektebi müdür muavini

Hıfzurrahman Raşit

Ruhiyatçı (Binet) ile (A. Belot) ve (Yaney) mesailerini birleştirerek Paris'te 10 uncu Dairei belediye dahilindeki gayri tabii çocukların zihni kusurlarını tashih edecek temrinler tertip etmişlerdir. Bu (temrinler) bilhassa (dikkat) in terbiyesi noktai nazarından her yerde iyi neticeler verecek faaliyetlerdir.

Aşağıda bu faaliyetlerin bazılarını ve tatbik tarzlarını gösteriyoruz. Muallimlerimizin bu temrinleri görecekları luzuma göre tadil etmeleri, yahut bunlara benzer daha bir çoklarını arayup bulmaları caiz ve mümkündür.

Dolu kapların nakli

Hazırlık — Bu temrin mektebin kapalı teleffüşhanesinde yapılabilir. Buraya her temrinde birbirine olan mesafesi tedricen (3, 4, 6, 9) metre arttırılmak üzere karşı karşıya iki masa konur. Her mesafe iki ve daha ziyade temrin yapmak içindir. Masaların üstüne (50) santimetre aralıkla kenarından (5) milimetrik bir mesafeye kadar su doldurulmuş iki tabak içinde iki bakır sahan konur. Bu dikkat temrininde sekiz on efendiye kolaylıkla nezaret etmek mümkündür. Son dokuz metrelik temrin yapılırken iki masa arasına atlanmak üzere birde

uzun sıra konur.

Tatbik ve icra — İlk işaretde çocuklar iki elleriyle ve kemali ihtiyatla bakır sahanlara dokunmaksızın tabakların kenarından tutarlar, birbirlerine çarpmak ihtimalini men için hepsi meselâ aynı istikamette sağdan dönerak yürüyüş sür'atında serbest kalmak üzere diğer masaya teveccüh ederler, yürüyüşünü bitiren bakır sahanı ihtiva eden tabağını yavaşça ikinci masaya bırakır ve evvelce durdukları sıradaki mevkîine avdet eder. Neticeler muallim tarafından kontrol ve kayıt edildikten sonra ikinci talebe gurubu hazır ise kuru tabaklar içinde tekrar bakır sahanlar hazırlanarak aynı tecrübe birinci gurubun aksi istikametinde tekrar edilir.

Neticelerin kaydı — Eğer bakır sahanlardan tabağa su dökülmüş ise muvaffak olunamamış dımdır. Muvaffakiyete (+) ademi muvaffakiyete (-) işareti konacaktır.

Basarî müşahedelerden sonra hafızadan iktibaslar (resim)

Hazırlık — Talebenin mevcut olmadığı bir zamanda muallim tahtaya asılmış ve murabbalara ayrılmış bir kâğıt üzerine her gün gittikçe güçleşmek üzere resimler çizer.

Tatbik ve icra — Muallim akşam çıkışından bir iki dakika

ka evvel çocuklara bu resimleri her hangi bir izahattan tevekki ederek (10) saniye müddetle gösterir. Resmi gören talebeler evlerinde hafızalarına muracaat ederek bunu aynı şekilde bir sahife üzerine cizeceklerdir.

Neticelerin kaydı — Vaziyet, ve nispette hatası olmayanlara (+) muvaffakiyet işareti konur. Diğerleri nazarı itibara alınmaz.

Güç vaziyetlerin temadisi

Hazırlık — Bu temrini yapmak üzere (5) talebe ayrılır. Her talebenin elinde ufki vaziyette tutulan birer ciltli kitap, yahut kalın mukavvalı birer defter vardır. Çocuklar ufki vaziyette tuttukları bu ciltlerin üstüne kaidesi üstünde durmak üzere birer mahrutı tebeşir koyacaklardır.

Tatbik ve icra — Birinci vaziyet: Çocuk ayakta, fotin burunları ve topuklar birleşmiş, kitap iki el ile tutulmuştur, tebeşiri diğer bir çocuk koyacaktır.

İkinci vaziyet: Çocuk ayakta, fotin burunları ve topukları bitişik, kitap sol elde tutulur, sol el ile tebeşir konur.

Üçüncü vaziyet: Çocuk ayakta, fotin burunları ile topuklar bitişik, kitap sağ el ile tutulmuştur, sol el baş üstündedir, başka bir çocuk tebeşiri koyacaktır.

Dördüncü vaziyet: Çocuk ayakta, ayaklar çaprazvari ve bitişik, kitap sağ elde, sol el baş üstünde.

Beşinci vaziyet: Çocuklar ayakta, bir ayağın burnuna diğer ayağın topuğu vazedilmiş, bir el baş üstünde, diğeri kitabı tutar.

Devamı müddetince kuvvetli bir dikkat cehti talep eden bu vaziyetler ilâ nihaye güçleştirüp çoğaltılabilir.

Neticelerin kaydı — Burada tebeşirlerin dikildiği zaman ile kitap üstüne düştükleri zaman arasındaki müddetler kayıt edilecektir.

Gittikçe çoğalan eşyanın birden idraki

Hazırlık — Toplanacak eşyanın daha evvel çocuklarca bilinmiş olması lâzımdır. aşağıda gösterilen eşya bir büyük mukavva üzerine madeni tellerle bağlanır.

Birinci gün — 4 eşya: çakı, düdük, kalem sapı, tapa çekeceği.

İkinci gün — 5 eşya: düğme, makas, tapa, askı çivisi, dirhem.

Üçüncü gün — 6 eşya: bıçak, furça, pullu zarf, dört köşeli tebeşir, para çantası, asma kilit.

Dördüncü gün — 6 eşya: kaşık, metre, oyun topu, silgi lastiki, mürekkep şişesi, kalem kutusu.

Beşinci gün — 7 eşya: köşeli cetvel, çatal, anahtar, yün yumağı, resimfurçası, mahrutı tebeşir, perger.

Altıncı gün — 7 Eşya:

kurşun kalemi, saat, renkli kâğıt, bıçak, düdük, tapa çekeceği, sünger.

Yedinci gün — 8 eşya: kurdela, anahtar, tapa, etiket mürekkep şişesi, tebeşir, furça, kaşık.

Sekizinci gün — 8 eşya: renkli kurşun kalemi, oyun topu, tı iğnesi, şimendüfer bileti, düğme, pullu zarf, resim furçası, dirhem.

Dokuzuncu gün — 9 eşya: kartpostal, çakı, mantar, çifte metre, Çatal, kalem sapı, silgi lastiği, para çantası, yün yumağı.

Onuncu gün — 10 eşya: serit, saat, silgi çakısı, kitap, topağ, makas, sünger kâğıdı, oyun kâğıdı, perger, kalem sapı, kalemlik.

Çocuklar her gün gösterilen eşya adedini yerli yerine kaydetmek üzere defterlerini muhtelif murabbalara bölerler: Mesela, birinci gün 4, ikinci gün 5 murabba.

Tatbik ve icra — Muallim, üzerinde eşya asılan levhayı siyah tahta üstüne asarak yahüt elinde tutarak (5) saniye müddetle çocuklara gösterir.

Neticelerin kaydı — Bu tecrübede çocuğun sayabildiği eşya isimleri adedile mevcut eşya miktarı kaydedilir. Bu eşya yerine bir mukavva üstüne çocukca iyice bilinen resim kartları da yapıştırılabilir.

Sem,âittılları mütaakip hafizadan iktibaslar

Hazırlık — Çocuklar birer defetr önünde yazmıya hazırdırlar.

Tatbik ve icra — Çocuklara sesde bir değişiklik yapmaksızın yüksek seda ile her saniyede bir, iki, üç hecalı muhtelif isimli cinsler söylenir.

Birinci gün 4, ikinci gün 5, üçüncü gün 6 kelime.. aynı tecrübe kelimeleri değiştirilerek hergün 3 defa tekrar edilebilir. Bu kelimeleri birbiri arkasına dinleyen çocuklar hepsini birden, tashihi kolay olmak üzere defterlerine alt alta yazacaklardır.

Neticelerin kaydı — Kelimeleri hatasız kaydedenlere (+) işareti konur.

Kelimeler yerine 10 heceli kısa cümlelerden başlanarak gittikçe heceleri yekünü çoğalan küçük cümlelerde alınabilir.

Az farklı tullerin temas ile tefriki

Hazırlık — 110, 140, 195 milimetre uzunluklarında yontulmamış üç kurşun kalem, 8 milimetre kalınlığında 125, 100, 80 milimetre uzunluklarında köşeli üç cetvel hazırlanır.

Tatbik ve icra — Tecrübe için aynı zamanda iki talebe ayrılarak gözleri bağlanır. Çocuklar bir defa aldıkları kalem veya cetveli bir defa daha tutmamak şartıyla bunları uzunlukları sırasıyla dizeceklerdir. Aynı çocuk kalemlerden sonra cetvelleri de tecrübe edebilir.

Neticelerin kaydı — İki tecrübede hatasız muvaffak olana (+) işareti konur.

Boncukları dizmek

Hazırlık — 1: Her çocukta

birer kutu içinde muayyen miktarda muhtelif renkte küçük boncuklar vardır. 2: Her çocukta ipliğile birer dikiş iğnesi hazırdr. 3: Bir santimetre murabbai genişliğinde birer mukavva kesilmiştir.

Çocuklar bu mukavvaların ortasına birer delik delerek iplikli iğneyi buradan geçirirler ve bir düğümle mukavvanın düşmemesini femin ederler.

Tatbik ve icra — İlk işarete çocuklar mümkün olduğu kadar sür'atle boncukları dizmeğe başlarlar. Bitiren, boncukların düşmemesi için tekrar bir düğüm yapar.

Neticelerin kaydı — Her talebe dizdiği boncukları sayar, adedini defterine kaydeder. Dizme ameliyesinin en kısa bir zamanda yapılması matluptur.

Müselleslerin sür'atle çizilmesi

Hazırlık — Çocukların önünde (yarım santimetre) murabbalara ayrılmış defterler hazırdr. Muallim murabbalara ayrılmış siyah tahtaya bir müselles çizer. Çocuklar kalemlerini kaldırmış hazır bulunurlar.

Tatbik ve icra — İlk işarete, çocuklar bu müsellesi defterlerine mümkün olduğu kadar çok çizerler ve murabbaların yardımından istifade ederler. Bu temrinin müddeti: 3 dakikadır.

Neticelerin kaydı — Defterler çocuklar arasında değiştirilir, her çocuk arkadaşının müselleslerini sayar, müselles-

lerin hatları açık kalmamak şartile çizgilerinde hata olsa bile şayanı kabuldür.

Bu müsellesler; mütesavi-yüssakeyn, mütesaviyüladla, kaimüzzaviye olabilir. Keza zirveleri yukarıda, aşağıda, sağda, solda olabilir.

Hareketlerin sükûnetle icrası

Hazırlık — Tecrübe iki kişi ile yapılır. Mümkün olduğu kadar gürültüsüz bir muhitte bir masa üstüne su ile dolu sahanlar konulur.

Tatbik ve icra — İki talebe iki sahanın önünde dururlar. İlk işarete, çocuklar hiç bir gürültü çıkarmamak şartıyla bu dolu sahanları alup ikinci masanın üzerine koyacaklardır. İkiden başlanarak 3, 4, 5... sahan ile tecrübe yapılabilir.

Neticelerin kaydı — hareketleri hiç ses çıkarmadan yapanlara (+) aksi takdirde (—) işareti konur.

Hareketleri sükûnetle icra esnasında nefes kesmek, dikkatin ve iradenin hususi terbiyesi noktai nazarından çok müessirdir. Sükûnet, dikkatin mütemerkiz bir hale gelmesinin yegâne şartıdır.

Eşyanın muvazenette tutulması

Hazırlık — Üfki bir masanın önünde (5) talebe durur. Her çocuğun önünde (10) adet şişe mantarı vardır. Diğer bir gurup çocuk da mantarların düşüp düşmeme-

diklerini kontrol edeceklerdir.

Tatbik ve icra — İlk işarete, çocuklar evvelâ (5), sonra (6, 7, 8, 9, 10) mantarı birbirinin üstüne koyarak bir sütun vücuda getirirler.

Neticelerin kaydı — Her gurubun aynı zamanda sütunu vücuda getirebilmiş çocuklar tasnif edilir.

Aksülamel müddetinin tayini

Hazırlık — Bir gurup çocuk arkası merkeze ve yüzleri harice müteveccih olmak üzere daire halinde bir zencir teşkil ederler. Muallim de daireye dahil olarak halekayı kapar.

Tatbik ve icra — Muallim bir kelime ile çocukları dikkata davet eder. Bunu mutaakip yanındai iki komşusunun ellerini sıkarak. Komşuları en kısa zamanda aynı hareketleri yanındaki arkadaşlarına tekrar ederler. İşaretler çocuktan çocuğa geçerek gozü saatte olan muallime tekrar avdet eder.

Neticelerin kaydı — Bu temrin guruplar arasında içtimai gipta hissini tenmiye maksadiyle tertip edilmiştir. Mümkün olduğu kadar hareketin sür'atle yapılması lâzımdır. Her gurubun neticesi siyah tahtaya kaydolunur.

Ahmet Hikmet

İLİM VE İNKİLÂP

Yüz sene evvelki dünya ile bu günkü dünyamızı karşılaştıracak olursak değişikliğin; yalnız buhar ve elektriğin türlü türlü tatbiklerinde değil; ahlâk, itikat gibi manevî sahalarda da pek mühim olduğunu görürüz.

Eskilerin bu manevî sahalarına ait şeyleri sağlam çerçiveler içine almağı özleyüp uğraşmaları boşa çıktı. Zamanımızda bu çerçiveler dar gelüp parçalandı. Her devir, kendisine mahsus bir tarzda çerçiveler, ahlâk sistemleri, itikatlar, mefkûreler yapacaktır.

Dünün çerçiveleri, bu güne uymaz.

Bu halde bu günün çerçivelerini yaparken, diğer tabir ile bu günün kalıplarını dökerken neleri esas almalıyız?

— Bu bapta iki şey'e muraat etmek mecburiyetindeyiz:

1) Fennin fütuhâtı olan muasır medeniyete

2) Milli harse

Yeni bir şekil, bir kalıp yaparken bu ikisi arasındaki ahengi temin etmek pek mühimdir. Fenni, nazarı itibara alamamak insanı, mazinin bataklıklarına sokar. Milli harsı göz önünde tutamamak ise, kum üstüne temel atmak gibi olur. Has, bir ağaç ise, medeniyet de aşı mahiyetinde olmalıdır. Hangi ağaca, hangi

aşı yapılır, bunu iyi bilmek lâzım olduğu gibi ameliyeyi yapacakların da mahir olması şarttır.

Bu aşı mes'elesi, her yerde daima yenilik ve eskilik kavga-ları çıkarmıştır.

Eskilik taraftarları isterlerki dünyada hiç bir şey değişmesin.

Yenilik taraftarları ise, tamamen aksinedir.

— Hanisi haklı?

— Şüphesiz yeniler heklî..

Çünkü (durgun) bir âlem-den hiç bir terakki doğmaz. Asıl olan, hakikat olan (hareket) tir, değişmedir. Her terakki, mutlaka bundan doğar. Fakat şu şartı unutmamalı ki bu (hareket), bu (tahavvül), fenne istinat etmeli. Maksat, nasıl olursa olsun (değişmek) değil; fennin göstereceği şekilde değişmek, ve bunu milli hars ile uygun düşürebilmektir. Bu noktada, fennin içtimai hayata, ahlaka hizmeti pek büyüktür.

Bunun içindir ki her üpbüyi inkılâp ilme, fenne mühim bir kıymet verir. İnkılâba yol açacak ve onu insanlara özmal ettirecek şey, ilimdir. İlimlerin, bil-hassa mevzuu (insan ve insanın terbiyesi) olanlardır. Bu gün psikoloji, terbiye, içtimaiyat bize en lâzım ilimlerdir. Bu ilimlerin en son mutalarına, en derin nokta-

larına kadar ? inmeliyiz. Bu itibarla Ankarada Gazî muallim mektebinde bir terbiye enstitüsü açılmasını hürmetle selâmrız.

§

Bu yeni müessese, Cümhurîyetin en mühim bir müessesesi, gelecek günlerimize nur saçan hakiki bir sabah yıldızıdır. Çünkü yeni fenlerin nuru altında (yeni tip) adam yetiştirecek ilimleri mihver edinerek munhasıran bu işle uğraşacak yegâne müessesemizdir. Şimdiye kadar filhakika yeni cins tohum, yeni cins at, yeni cins koyun nevileri elde etmek gibi şeyler yapıldı. Fakat (yeni tip adam) nasıl yetiştirilir? meselesiyle başlı başına uğraşan bir yüksek müessesemiz yoktu.

Her halde (yeni tip adam) da tohum ve koyun kadar lâzım olsa gerek...

Yeni müessesemize büyük muvaffakiyetler diler, ve Maarif Vekâletini tebrike şayan bulurum.

İzmir Lisesi Felsefe Muallimi

M. Rahmi

İZMİR İKTİSADİYATI

— 1 —

Balkan harbi, İzmir pazarını Adalardan mahrum etmiştir. Filhakika bir çok ufak adaların alış veriş yaptığı Rodos, Midilli, Sakız gibi büyük adalar için en yakın ve müsait ithalat pazarı asırlarca İzmir olmuştur.

Cihan harbini, dört sene hiç bir ticari hareket olmadan geçiren bu şehir, neticede Surie ile olan münasebatını da gaybetmişti.

Yunan işgali ise şen ve çalışkan İzmir için bir felâket devresi olmuştur.

İstirdattan sonra parlak mazesinin cazip kuvveti; İzmir'e bir çok yeni unsurlar çekti. Dün bir servet kaynağı olan bu şehirde yeni bir hamlenin çok şeyler doğuracağı ve hattâ yeni iktisadiyatın evvelkinden daha muhteşem bir hayat vereceği ümidi çok kuvvetli idi. Filhakika uzun bir istilâdan kurtulan Garbi Anadoluda birden uyanan bir hareket bu intizarı boşa çıkarmıyordu: Büyük harp senelerinin mahrumiyetinden sonra işgal altında yine senelerce yalnız gündelik hayatı düşünmekle iktifa eden geniş bir muntakanın ihtiyacı İzmir ithalat pazarını boşaltıyordu.

Bu hararet uzun sürmedi. Hinterlandta ihtiyaç; müvazenesini buldu, artık normal, adım, adım inkişaf eden bir harekete intizar edilebilirdi.

Halbuki hadîsat başka bir tarzda tecelli etti. İzmir hinterlandına daha geniş ve daha müsait bir kredi ile İstanbul pazarı nüfuz etti. Filhakika İstanbul; artık Meriç nehrine

dayanan ve bir çok harplar yüzünden harap olan Trakya ile, yalnız Karadeniz sahiliyle iktifa edemezdi. Fazla sarıntı görmeyen ve Rusya gibi büyük ecnebi pazarlarını gaybeden İstanbulun geniş serveti; Garbi Anadoluya pek kolaylıkla hakim oldu.

İzmirin bir çok felâketlerden arta kalan mahdut serveti ise, kısmen imarat ve sair sebeplerle gayri mütedavil bir hale girmişti. Bu hal İzmir ithalatçılığını nakliye ücretlerinde büyük fark olan hacmi büyük kıymeti küçük olan emtiaya inhisar ettirdi.

Mersin, Antalya, Isparta, Burdur ve Bahkesir havâlisinden sarfınazar Denizli, Aydın, Manisa gibi şehirlerin tüccarı bile İzmir'e uğradıkları halde kalmazlar, İstanbul'a geçerler.

Şu çok kısa izahatımın içinde İzmir ithalatçılığındaki buhranın sebepleri de zikredilmiş demektir.

Halbuki İzmir'in hiç sarsılmıyacak bir ihracatçılığı vardır. Buna hiç bir rakip de tasavvur edilemez. Filhakika nefis üzümler, incirler, tütünler, yetiştiren bir kıtanın en mümtaz ve müsait ihracat

limanı asırlarca İzmir olmuştur. Profesör Köprülü zade Fuat Beyefendi bir yazısında İzmir ihracat pazarının hududunu İrana kadar temdit etmektedir. Filhakika İranın ipeklerle şarki ve merkezi Anadolunun tiftikleri Avrupaya senelerce İzmirden ihraç edilmiştir.

İzmir çok feyizli ve müstesna bir iklimin pek şirin ve pek müsait bir limanı olmakla bahtiyardır. Asırlar; bütün gayret ve servetiyle şehrin bu kabiliyetini ve kudretini inkişaf ettirmiştir. Anadolunun içine dağılan üç şimendüfer hattı burada telâki ettiği gibi çok mahfuz olan limanı da büyük vapur seferlerinin güzergâhı üzerindedir.

Bu bahsa tekrar avdet etmek üze diyebilirizki:

İzmir şehrinin iktisadi programı onun iyi bir ihracat merkezi olmasına matuf olmalıdır. Devlet ve müessesat İzmir'i ancak bu gözle görmelidir. İzmir gaybettiği ithalatçılığı da; ancak ihracatçılığını tanzim ve inkişaf ettirdikten sonra kazanacaktır.

Kemal Turan

— Arkası var —

KAĞNI

Uzaktan dertli kalpler gibi inler de sesi
Hırçın akisler yapup yalçın dağları gezer.
Yurduna yorgun dönen kağının son nefesi
Kim bilir köyün sağır kulağına neler der.

Bir garip tesellidir bu inilti kaç derde..
Kim bilir hangi hisle tutuşan gönüllerde
Uyar kalbini yiyen bu coşgun iniltiye;
Yullanmış hicranına bir deva olur diye.

Mazhar Fehmi

Hamburg'da mektep hareketleri [1]

Çocukları artistik bir tarzda terbiye, onlardaki içtimai kudretleri inkişaf ettirmek; işte Hamburg mektepçiliğini tecrübi teşebbüs ve inkılaplara sevkeden kuvvetli sebepler! İlk mektep çağında olup ta kasti bir tesir altında olmıyan çocukların müşahedelerinden onların bir ilim adamı veya mimar gibi değil daha ziyade artistik bir tarzda çalıştıkları görülmüştür. Muallimin işi de bir artistin işine pek benzer. Asri ruhiyat mutaları da bu hakikatı bir kat daha aydınlatmıştır. Muallimler çocuklarla daha yakından temas edebildiklerinden onları teşhis hususunda üniversite profesörlerinden daha fazla imkânlara maliktir. Bir ruhiyatçı çocuğu dışardan teşhise çalışır, halbuki muallim onların bütün ruhi tezahürlerini doğrudan doğruya takip edebilirler. İşte bu tecrübeler itimat ederek Hamburg muallimleri « Synodal plan » namında bir plan çizdiler ki sonraları Hamburg mektep hareketlerine mezkûr plan esas olmuştur. Lottig'in çocukların istidat ve kudretleri; ihtimamlarla kurtarılarak tekâmül ettirilebilir » sözünden mülhem olarak artistik terbiyedir. Bütün ders zümrelerine de teşmil

(1) Bu raporu Dr. İ. Gebhart 8-21. VIII 929 da Helsingör (Danimarka) da in'ikadeden « Beynelmilel yeni terbiye kongresinde » okumuştur.

(2) Orta Almanya'nın bazı kasabaları arasında ticari ortaklıklar temin eden aktlere mensup. E. H.

edilmiş « von kinde aus » çocuktan fıskıran bir pedagoji sistemi tatbik edilmiştir. Tam bu zamanda « Arbeitschule » iş mektebi tabirinin doğması bazı ibhamlara sebebiyet vermiştir.

Cenubi ve orta Almanya, da bukelime inşai faaliyeti, Hamburg, dakilere göre de muayyen bir kıymet [mevzu] etrafında tav'i artistik faaliyetlerin evvelden çizilen çizgiler üzerinde değil, kendiliğinden doğan, ihtiyaç ve arzulara göre taayyün eden istikametlerde serbest inkişafı ifade eder. Serbest ve hanséatik [2]

Hamburg,ın içtimai şeraiti gayet müsaitti.

« 1871 » kanunu Maarif teşkilatını istedikleri gibi tanzim etmekte muallimleri serbest bırakıyordu. Çocuk velileri de mektep işleriyle alakadar edildi. Bugünkü hale bakılırsr mezkûr vaziyet pek iptidai görünür, fakat muallimlerin içtimai ve terbiyevî faaliyetlerine feyizli bir inkişaf verdığını kaydedebiliriz. İşaret edilen fikirlerden mülhem olarak evvelâ dört tecrübe mektebi açılmıştı. Mezkûr mekteplerde hakim olan hürriyet zihniyeti artistik fikir-

Gittikten sonra bile

*Gittikten sonra bile; her zaman, her yerde sen,
Gönlüm senin aşkı asla unutmuyacak!*

*Senin saadetine titreyen gönlüm senden
Başkasının yasını tutmadı, tutmuyacak!*

*Bir çokları bilmiyor senin kim olduğunu,
Bana soruyorlar ki, kimsin? benim neyimsin?*

Varsın onlar bilmesin sevgilim olduğunu.

Sen benim gözüm, gönlüm, ümidim, her şeyimsin!

*Eğer ki sen olmasan; aşkı düşündüğüm an,
Gözlerim bir hayale saplanıp dalmıyacak!*

*Eğer seni sevmesem, benim için o zaman,
Hayatın hiç bir zevki, manası kalmıyacak.*

İstanbul: 1930

Süleyman Sıddık

lerin tecelliyatını hazırlamıştır. Yaradıcı kuvvetlere serbesti ve küşayış vermekle çocuklara geniş tekâmül imkânları temin edilmiş oldu. Umumi harpten sonra yine yeni meseleler karşısında kaldı. Mektepçilik hakkında maşeri vicdan günden güne daha fazla aydınlandı. Muhtariyet kanunları daha umumi işlere karışma hakkını kazandırdı. Paranın kıymeti kalmamıştı, hakiki kıymet yalnız çalışmakta tecelli ediyordu. Muallimler aynı zamanda idari muhtariyetlerini arkadaşça kullanmaya başlamışlardı. Fritz von Bosrtel'in himmetiyle mektep munhasıran idari emellere göre hareket eden mihaniki bir unsur olmaktan kurtuluyor, günün ihtiyaçlarına cevap verecek bir hale geliyor. Mektepler günden güne kuvvetlenen içtimai zihniyetin tesiriyle « Gemeinschaftschule » zümre mektebi namını aldı. Zümrevî faaliyet, tesanüt ruhe yavaş yavaş talebe ve muallimleri karşılıklı muhabbet ve emniyet bağlarıyla bağladı. Muallimler çocuklar arasında olan ferdiyet ve şahsiyet farklarını müşahade ettiklerinden bazı çocukların doğuşunda artistik istidat ve deha ile mücehhez bulundukları kanaati zihniyetlere hakim olmuştu.

Zümrevî faaliyetler leader [lider] baş olmak istidadında olanlarla zümre arasındaki açıklığı kapatıyor, tahakküm yerine samimi anlaşmalar görülmüyor. İdari istidatla temeyyüz etmekte olanlar zümre işlerinde rehberlik ederler.

O, her çocuğa veya zümreye istidadiyle mütenasip işler gösterir. İstidat farkı gözetiliyorsa da her türlü zümrevî faaliyetlerin desteğidir, denemez. Zümrevî faaliyetlere mutlak bir surette hakim olan zahiri bir âmirlik yoktur. Zümrede kumanda eden de yok, itaat eden de. Asıl cezri inkılâp bu noktada oldu: ne sert bir iradenin tahakkümü var, ne de körü körüne miskinane bir inkiyat! Tam bir feragat ve anlaşmadan kuvvet alan şuurlu, samimi bir yardımlaşma, işte zümrenin yaradıcı kudretini besleyen, yaşatan sır ve hikmet! 4

Bu inkılâp bazı âile, muallim ve talebe tarafından kuvvetli engellerle karşılaştı. Eski otorite terbiye ile yetişmiş olanlar toplu işlerde yalnız sıkı bir intizam ve itaat görmeğe alışmışlardı; bazıları gayeler hakkında (ungeklart) lüzumu derecede aydınlanmamış, bazıları da eskidenberi bağlandıkları sistemlerden ayrılmakta tereddüt gösteriyorlardı, bir çokları da yeni usulleri tatbikte muvaffak olmadılar. Burada her ne bahasına olursa olsun mutlaka inkılâp diye haykıran mufrut inkılâpçıları da kaydedebiliriz. Bu saydıklarımıza inzımam eden daha bazı engeller inkılâbı ilk hamlelerinde yarı muvaffakiyetsizliğe sevkettir. Bu meyanda « Wendekreis » in genç muallimlerini kaydediyorum. Bunu şiddetli aksül'ameller takibetti: Yöde « Lebenstrage der neuen Schule » ve Zeidler « Wiedere-ntdeckung der Grenze » eser-

lerinde tekâmülün ifratperver safhalarını çok güzel tasvir ederler. Başlangıçta ihmâl edilen muallimle talebe arasındaki tabii fasıla tekrar ehemmiyetle agza alınmakta, muallimlerin idari hakimiyeti zaruri görülmektedir, fakat dehâl şurasını işaret edelim ki yalnız talebesinin bütün itimadını kazanmış olan muallimini. Bir vakitler cemiyetle temastan çekinen mektepler « Schulesiedlung » mektep kolonileri terviç ederken bugün gençliği doğrudan doğruya halin hayatına intibak ettirmekle mükellef « Einheitschule » tek mektepler büyük şehirlerin sinai ve teknik muhitinden istifade imkânlarını ihmâl etmiyor. 5

Bu Pendeln raksediş, sallanmalar, asıl istikametlerinde aynı derecede inkişaf edememişlerdir. Şimdi günden güne düşmekte olan « Wendeschule » Hamburg mekteplerinin tekâmüle matuf hamlelerinden ancak birini temsil eder. Tekâmül başka sahalarda devam ediyor. Meselâ: « Berlinertor » mektebi hâlâ mekteplerin her günkü hayatında prensipleri kısmen olsun tatbik edilmekte olan dünün terbiyecileriyle teması faideli bulmaktadır. Teması tamamen kesmek tekâmülü en son kat'i adımını atmadan durdurmak demektir. Genç nesil hadise ve şe'niyetlerden mülhemdir. O, maziye matuf her türlü « romantique » ten istigna eder, ancak muasır hayat ve şe'niyetleri yaşamak ister. Bugün dünün ilk taşkın heyecanları esnasında

unudulan ufak bir vazifeyi yapma imkânları araştırılıyor. Yaradıcı hâl bugünün neslin-den daha mütakâmil sahalarda şuurlu ve mütesanît hamleler bekliyor. İstihdaf edilen gaye uzak olmakla beraber tahakkuku muhal değildir. Tahakkuku mümkün olan gayeye matuf mütemadi ve azimkâr hamleler vermekteyiz. İnkılabımızın bugünkü buhranlarını kısaca şu suretle ifade edebiliriz: Yorgunluk, inkı-sarı hayâl, terk [feragat] usulî tashihlerle tahdit ve tak-yide duyulan şedit ihtiyaç; diğer tabirle tedricî tekem-müllere matuf içten dışa çıkan, yayılan mütemadi bir faaliyet!

Asıl en mühim nokta büyük fikirleri tatbika hevesli, müstait elamanlar bulabilme-miz işleri kolaylaştırıyor! Gençlik sözden ziyade iş tarat-tarı, yeni yeni fikir ve usul akıntılarıyla yakından alâka-dardır. A. Lichtuark'ın [Der Deutsche der Zukunft]'ında istediği gibi bizatihi mücadele ve fedakârlıklarla muayyen gayesine kal'î ve emin adımlarla ilerliyor!

(Niğde):

Terbiye muallimi
Eyup Hamdi

Halk şiirleri

HALKIYAT

— Antep Şarkılarından —

*Şu karşiki yüce dağları delseler yar delseler
Delselerde mor menefşeler (1) ekseler yar ekseler
Herkesi sevdiğine verseler yar verseler yar verseler
Es rüzyâr, şakı bülbül, sen uyandır yarimi
Ben kıyamam, (2) uyaramam sen uyandır yarimi*

*İndim yarın bahçesine gül açmış gül güle
Bir yadrgı (3) gül açılmış haber edin bülbüle
Bir can bir canı sevince halka döşer kol kola
Es rüzgâr.
Ben kıyamam. yarimi*

*Seher oldu dağ yelleri esiyor, yar esiyor
Esiyorda yar bağrımı kesiyor yar kesiyor
Herkes sevdiğini almış yatıyor yar yatıyor
Es.
Ben kıyamam.*

Antep Apo zade Hüseyin B. tarafından alınmıştır

(1) Menekşe (2) Uyarmak: uyandırmaktır. Antep lehçesidir. Döşemek burada takmak manasınadır (3) Yabancı

Muğla Halkiyatından Maniler

*Altın tabakta hıyar
Gümüş bıçakla soyar
İkimiz bir buğdayız
Ayırmağa kim kıyar?*

*Bahçelerde ıtır şah
Kendi güzel boyu şah
İki gövül bir olsa
Ayıramaz padişah*

*Masa üstünde şişe
Bak elindeki gümüşe
Senin yarın gül ise
Benimkisi menekşe*

*Şu dağların meşesi gönlüm
Billür şişesi gönlüm
Yanıklık kemiğe işledi
Ateş düşesi gönlüm*

Muharriri:

Maksim Gorki

ÖLDÜRÜCÜ AŞK

veya
MAKAR ÇODRA

Türkçeye çeviren:

Mümtaz Turhan

— 4 —

« Yalnız Radda delikan-
lıya dikkat etmiyordu. Uzak-
lara gidiyor, onunla eğleni-
yordu. Zobarın kalbini çal-
mıştı. Lüifo dişlerini gıcır-
datıyor, uzun bıyıklarını
çekiyor, gözleriyle derin
uçurumlardan daha derin
bakıyordu. Bazan o gözler
bizi korkuya düşüren bir ifade
alıyordu.. Ekseriya geceleri
Lüifo uzaklara giderdi. Ste-
pte kemanının sabahlara
kadar ağladığı işidilirdi: Gay-

bettiği hüznüne ağlıyordu.
bizlerse onu endişeyle dinler
ve düşünür dük: «ne yapma-
lı?.. » diye...

İki taş birbirinin üstünde
dönmeğe başlayınca onların
arasına girmemelidir. Yoksa
insan kendini ezmiş olur;
işte ahvâl bu yoldaydı..

« Yine bir defa toplanmış
oturuyor ve işlerimizden ko-
nuşuyorduk, bir aralık sıkıntı
bizi aldı:

— «Bize bir şey çal da ruhu-
muzun şenlendir» diye Danilo
Lüifodan rica etti. « beriki,
kendisinden çok uzakta uzan-
mış olmayan Raddaya bir
kere baktıktan sonra gözle-
rini göge dikti ve keman bir
genç kız kalbi gibi ihtizaz
etmeğe başladı. Lüifo çağı-
rıyordu!

Hey... hop göğüste alev yanıyor
Sitep büyüyor...

Çevik küheylânım rüzgâr kanatlıdır,
Çelik kollarım kuvvetlidir.

Radda başını çevirdi, ve
kalkarak muganniye tebes-
süm etti. O şafak gibi alev-
lendi, ve devametti:

Hey. Hop. Öyleyse arkadaş.
Evelden dört nalla gidelim..
Sitep zulmetlerle yıkıyor,
Ve o yrede ziya bizi bekleyor.
Hey. hop uçalım ve gündüze yetişelim.
Yüksel semaya.
Fakat yalnız verme belini rüzgâra.
Güzel ebe..

Bu bir şarkıydı.. Kimse
onu böyle çağıramazdı. Fakat
Radda nedense müstehzi bir
tavurla:

«O kadar yükselme LÜİFO,
sonra burnunun üstüne düşe-
bilirsin. » Dedi.

Lüifo ona vahşi bir nazar
fırlattı.. Ve hiç cevap ver-
meksizin devametti:

Hey hop. Gündüz olacak.
Ve biz beraber uyuyacağız.
Oha!.. Ben ve sen alevde yanacağız.
Mahcubiyetin...

Muğla Türkülerinden

Eyip Zeybek

*Fyıp zeybeğin geçtiği dağlar meşeli
Elleri kolları ırakı (*) konyak şişeli*

*Gül benzimi soldurdum
Güzel yârim senin ardına düşeli*

*Brap zeybek pençereden avladı
Çirkin Ali kollarımı bağladı*

*Kör kurşunu ciğerimi dağladı
Eyibimli kanlı gömleğini görünce
Anacığı hüngür hüngür ağladı*

(*) Muğlah muallim Ali Bey tarafından gönderilmiştir.

TOPLIYAN

İzmir erkek lisesi Türkçe M.
Hikmet Turhan

Danilo: « Güzel bir şarkı! dedi. Ömrümde buna benzerini işitmedim; eğer yalan söylüyorsam şeytan çarpsın.»

« İhtiyar çeri başı omuzlarını oynatıyor, bıyıklarını didikliyordu; hepimiz teshir edilmiştik. Yalnız Radda bu şarkıdan mahzuz olmamıştı:

« Demek böyle bir gün; Sivrisineklerde kartalın sesini taklit etmek istiyecek ve vızıldayacaklar ha!..» Dedi.

« Bu sözler yüzümüzde erimiş buz tesirini yaptılar..

« Kırbaçlanmak mı istiyorsunuz Radda?» diye Danilo ona bağırdı.

« Fakat Zobar beresini yere fırlattı, ve toprak kadar kara bir eda ile:

« Dur orada! Danilo, dedi. Hırçın bir ata çelikten bir gem lazım. Kızını bana zevce olarak ver!»

« Çok iyi söyledin.» Diye Danilo tebessümle cevap verdi. Al alabilirsen!. « Peki. diyerek Lüifo Raddaya döndü:

« O halde güzelim bir parça beni dinle ve gururlanma dedi. Ben bu dünyada bir çok güzel kızlar gördüm, fakat hiç birisi senin gibi kalbime dokunmadı. Sen, Radda ruhumu esir ettin.. Ne yapmalı?... Yazılan daima başa gelir... Hiç bir küheylan yorkturki insanın önünde üstünde yalnız kendisini kaçırabilsin! şerefimle temin ediyorum, Allahın, babanın ve bütün bu insanların huzurunda seni zevce diye alıyorum, fakat kendini irademe karşı koyma, ben hür insanım ve daima istediğim gibi yaşayacağım!» diyerek:

Ona yaklaştı: Dişleri sıkılmış, gözleri ateş gibi yanıyordu. Ona elini uzattığını görünce: « Ha! işte Radda yeni yabani aygırına gem vuruyor.» Diye düşündük. Fakat birde ne görelim: ellerini havaya kaldırarak arka üstü

Cevdet Ferdiye

Sevmesen de Sevsen de...

Düşünürdümde eskiden bazen
Keşke sevsemde ağlasam derdim
Sevebilmektir en büyük derdim.
Sevebilmek; O hiç hayalimden,

Çıkmayan bir emeldi, inlerdim.
Bazı gördükçe ağlayan bir ruh,
Ona koşmak o sızlayan, mecruh
Hissi kendimde duymak isterdim.

Ah... Sevmek; onun sözünde bile
Ne kadar canlı bir hararet var...
Heyecanlarla titretir, sarsar
Ruhu bir lâhza incizabile.

Sevebilmektir en büyük derdim,
Keşke sevsem de ağlasam derdim
İşte sevdim fakat bu sevdadan
Tatlı bir şehka bekleyorken ben

Acı bir girye doğdu erkenden
Ah.. Uyansam bu gamlı ruyadan.
Sevmesen bir şitaya benzerde,
Üşütür hissi serdi eyyamın

Sonra sevmek... O büsbütün yangın;
Hepsi dert sevmesen de sevsen de.
Sanki donmuş bütün zeminü feza
Bir souklukla titreyor ruhum.

Yok.. Bu hicranla kalbi mağrurum
Ediyor mes'adette istihza

- İkiçeşmelik -

ETEM

yere düşmüştü.. Bedbaht, sanki göksüne bir kurşun yemiş gibiydi..

« Onu düşüren Raddaydı. Ayaklarına mızrak kayışını atmış ve kendisine doğru çekmişti.

« Kız yeniden yerine uzandı, kımıldanmaksızın tebessüm ediyordu. Ne olacak diye bakıyordu: Lüifo, yere oturmuş, başını elleri arasına almış, çatlayacakmış korkusuyla onu tutuyordu. Bir müddet sonra yavaş yavaş kalktı ve kimseye bakmaksızın sitebin içine daldı.

Çeri başı kulağına; « Git onu gözet. » Diye fısıldadı. Zobarın arkasından sitebin karanlıklarına daldım. Bu bir işti dostum.

Makari piposunu silkti ve

yeniden doldurdu. Ben pal-toma bürünerek yere yatmış onun ihtiyar yüzüne, güneş ve rüzgârla kararan çehresine bakıyordum. Başını ciddi ve bulutlu bir tavurla sallıyor, ve bazı şeyler mırıldanıyordu; gür bıyıkları kımıldıyor, rüzgâr saçlarını dağıtıyordu.

Yıldırımla yanmış fakat kuvveti yüzünden daima sağlam ve mağrur duran bir meşeyi andırıyordu.

Deniz mütemadiyen sahilde çağlıyor, rüzgâr mırıltıları durmaksızın sitebe gidiyordu. Tonga artık şarkı çağırmıyor, bulutlar gökte toplamıyor ve bu güz gecelerini daha koyu ve karanlık yapıyordu.

Mümtaz Turhan

İmtiyaz sahibi ve Mes'ul müdürü: AHMET HİKMET